

tur Athei, illi improprie. Theoreticorum vero duplex est genus, nam vel Deum non agnoscunt, quia eius nunquam notitiam habuerunt, et sunt Athei negativi, vel Deum non agnoscunt, quia Dei, cuius aliquam notitiam habent, existentiam mente negant, seu profiteri nolunt, et sunt Athei positivi.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Et primo quod spectat ad defectum notitiae Dei. Veritas mediata, ad quam obtinendam proinde requiritur reflexio sive comparatio principiorum cum facto, et animadversio quid ex ea consequatur, potest ab humano intellectu ignorari, atqui talis est veritas existentiae Dei; ergo. *Minor* patet ex demonstrationibus allatis. *Maior prob.* Reflexio est actus qui determinatur ultimo vel a certis adiunctis in quibus cognoscens reperitur, vel a voluntate; atqui deesse possunt ea certa adiuncta, voluntas potest illam etiam impedire, ergo.

Deinde quod spectat ad negationem. Negare Deum difficilius est, quia id supponit acceptam aliquam Dei notitiam, cum qua difficile est non fuisse coniunctam quamdam saltem imperfectam demonstrationem, quam tamen quisque ratione utens absolvere potest. Nihilominus quia voluntas avertere potest intellectum a consideratione rationum, et illum figere in consideratione apparentium difficultatum, fieri potest ut licet mens persuasa non sit, tamen ei quod falsum est verum videatur, h. e. erret, et posito errore temere affirmet quod ipsi videtur, Deum nempe non esse. Neque enim quaeritur utrum quis negare Deum possit cum certitudine, sed eo modo quo veritas negatur, ideoque absque evidentia, et cum temeritate.

DEMONSTRATIO III. PARTIS. Homo expeditum habens usum rationis sive solus, sive in societate, ubi facilius hic usus acquiritur, nequit ignorare aut negare ex corde ad longum tempus existentiam Dei. Nam 1° media quibus illius cognitio comparatur sunt media obvia omnibus, principia prima, et existentia rerum. 2° Requiritur quidem reflexio, sed haec abesse nequit longo tempore, quia eam excitant tum obiecta cognita sub ratione effectus, aut ordinis, tum naturalis avi-

ditas cognoscendi causas rerum, et quaedam exigentia naturae quae hanc notitiam flagitat; ac tandem ipsa negatio huius veritatis cum non sit negatio certa, occasio est excitandi mentem ad reflectendum. Ergo fieri non potest ut per longum tempus mens non excitetur ad reflectendum; posita autem reflexione, comparante principium puta causalitatis cum facto existentiae alicuius, nequit non efflorescere notitia existentis Dei, sub conceptu saltem entis supremi, a quo cuncta dependent, quem qui admittit, non est profecto Atheus.

THESIS VIII^a

Visio vero intuitiva Dei nulli creato spiritui est vere naturalis.

DEMONSTRATIO. Visio intuitiva Dei ea est qua Deus ut est in se absque ullo medio apprehenditur. Naturale aliquid appellatur respectu alicuius naturae cui quomodocumque inest. Ipsum multipliciter dicitur vel quatenus est aliquid simpliciter conveniens naturae, vel quatenus praeterea a natura exigitur, licet ab alio h. e. a Deo illud recipere debeat, vel quatenus est in potestate naturae. Conveniens illud est quod naturam perficit; exigitur illud quod necessarium est ne natura frustra sit: est in potestate naturae id quod viribus suis natura sibi potest comparare. Cum illud quoque quod supra naturam est convenire eidem possit, h. e. eam perficere, cum quaestio agitur an visio Dei sit creato spiritui naturalis, altero et tertio sensu naturale accipitur secundum quem opponitur supernaturali. Porro generatim dupliciter aliquid exigi a natura potest, nempe *absolute* ratione ipsius solius naturae, ideoque et in hac vita; *hypothetice* ratione meriti tanquam merces operum in altera vita.

Iam vero 1° absolute non exigitur a spiritu creato visio intuitiva Dei. Nam ipsa non est necessaria ut spiritus actu cognoscat, cum pluribus aliis modis determinari possit intellectus ad actum. Neque est necessaria ut spiritus eliciat cognitionem quae secundum perfectionem suam respondeat perfectioni subiecti cogitantis; nam talis cognitio est ea quae

versatur immediate circa obiecta quae eadem specie vel eodem genere cum cognoscente continentur: ergo etiam sine intuitiva visione Dei natura spiritus creati frustra non est. Neque est in potestate spiritus creati videre Deum sicuti est in se. Etenim illud cognoscibile est in potestate intellectus quod ipse intellectus in actu existens propter id quod iam cognoscit potest ulterius apprehendere: atqui quod hoc modo apprehendi potest est aliquid abstractivè cognitum non visum intuitive, multoque minus est Deus intuitive visus: ergo. Neque ulli intellectui finito medium suppetit ipsi obnoxium quo Deum ut in se est apprehendere valeat: nam huiusmodi medium aliud esse nequit quam determinatio ab ipso Deo profecta se sistente praesentem menti; atqui haec determinatio est necessario libera Deo qui ratione suae illimitatae independentiae debet posse cui vult suum esse manifestare, cui vult, abscondere. Haec porro argumenta probant quod neque est in potestate spiritus existentis in termino videre Deum, sed opus est ut Deus velit se illi manifestare.

Quaestio igitur restat an spiritus finitus hypotheticae, h. e. in termino existens, ut nempe sit felix, exigat visionem Dei. Haec quaestio difficilis potissimum est ex parte spirituum purorum. Nam cognitio in statu beatitudinis perfectior esse debet, utpote praemium meritorum, ea cognitione quae naturaliter habetur in via, communisque est bonis et malis: atqui non nisi visio immediata Dei videtur esse posse cognitio perfectior ea cognitione quae absolute vi naturae competit spiritibus puris; haec enim est immediata cognitio omnium essentialium, et huius ope perfecta cognitio abstractiva Dei. Potest quidem ea crescere secundum gradus, sed id nimis parum forte censebitur; videtur enim cognitio beatificans differre secundum speciem debere a cognitione viae. Nihilominus quoniam fide constat beatificam visionem immediatam Dei esse supernaturalem non solum hominibus, sed et Angelis, conandum est ut si fieri potest ratio quoque philosophica huius rei inveniatur. Quoniam vero diversae rationes a diversis afferuntur, liceat nobis quod

magis idoneum arbitramur, depromere. Itaque 1° eatenus a spiritu creato exigeretur pro beatitudine visio intuitiva Dei, quatenus Deus nullo alio praemio posset facere satis dignitati meritorum eius; atqui potest alio modo: ergo. *Prob. minor:* quia merita haec sunt finita; meritis vero finitis potest fieri satis cumulo bonorum quae sint undequaque finita; atqui praeter visionem Dei praesto sunt Deo sine fine bona finita, inter quae necesse est ut illud bonum existat vel ille cumulus bonorum qui respondeat dignitati meritorum. Ergo nisi ab ipsa natura exigatur determinate visio Dei, sic enim non posset per aliud suppleri bonum, sicut nequit suppleri cognitio simpliciter Dei; si solum praemium ali-quod pro meritis postulatur, potest id rependi a Deo quin sui visionem communicet: vidimus autem a natura creata visionem Dei non exigi: ergo. Sane 2° beatitudo non in sola cognitione Dei consistit, sed est status omnium bonorum aggregatione perfectus; iam vero fac cognitionem abstractivam Dei quam habet spiritus purus augeri intensissime secundum gradus, auge proportionaliter eius amorem erga Deum, perfunde eius voluntatem iis voluptatibus honestis omnibus quibus est capax, deme possibilitatem omnis mali, confer ei potestatem quamdam singularem circa omnia inferiora, fac statum istum esse inamissibilem, idque certissime sciri, et habebis puto praemium specie quoque differens in ratione felicitatis a bonis viae, et condignum meritis ope naturae partis. Tandem 3° si perpendis perfectionem propriam visionis intuitivae Dei, facile intelliges eam nullo naturali merito exigi posse. Ea est enim visio immediata Dei, ut hoc ipso videns in arctissimam amicitiam et familiaritatem cum Deo transferatur, cognoscens ipsum sicut cognitus est, ipsoque divino esse divinisque perfectionibus fruens. Iam vero creatura quaevis rationalis est naturaliter serva Dei, quae licet Deum diligat, et ab eo diligatur, nequit tamen transgredi limites proprios servi, qui utique et diligere ex benevolentia et diligi gratuito potest a Domino, quin desinat esse iure servus. Atqui servus potest quidem gratuito a Domino elevari ad statum filiorum suamque familiarita-

tem et amicitiam qua filios diligit, at nunquam ius ad id habere potest: ergo spiritus quicumque creatus nequit exigere ut meritis suis hoc praemium rependatur, nempe visio intuitiva Dei.

THESIS IX^a

Supposita notione entis infiniti in perfectione, contendimus ens necessarium et improductum esse infinitum.

DECLARATIO. Ens infinitum in perfectione est id quod non habet limites in perfectione. Illud autem limites in perfectione non habet cuius realitas ita ex se sola aequivaleret omnibus possibilibus perfectionibus, ut quaecumque ex iis adsignetur semper restet alia et alia sine fine cui aequivalet. Hinc infinitum est id cui nulla perfectio deest qua ens honestari potest.

Conceptus autem infiniti non exurgit, ut vult Lockius, ex omnibus perfectionibus finitis sine fine per cogitationem additis; quia 1° hic conceptus est impossibilis; non enim possumus omnes perfectiones finitas sine fine uno conceptu comprehendere, 2° quia huic conceptui non aliquid infinitum, sed finitum responderet; nam finitum addito finito nunquam potest facere infinitum. At conceptus infiniti eo redit ut tum affirmans sit, tum negans, tum, quod est consequens, veluti elevans; affirmet scilicet perfectiones omnes, neget omnes imperfectiones, ideoque et limites perfectionum, earumque distinctionem, atque ita ad maximam unitatem eas elevet quae absolutissima existens comprehendat in se perfectiones omnes eminentiori modo ac sunt in nobis. Conferatur O. Th. XXIX, quam haec supponimus.

DEMONSTRATIO. Argum. 1.^m Ens necessarium debet esse vel finitum vel infinitum; atqui nequit esse finitum; ergo est infinitum. *Maior* liquet, quia nihil est medium; quidquid enim actu est, vel habet limites in perfectione, vel non habet.

Prob. min. Ens necessarium est id quod postulat ne-

cessario existere; atqui repugnat enti finito id postulare; ergo. *Prob. min.* Nam ens finitum vel id postulat *qua finitum est*, vel *qua tale finitum*. Iam vero non potest id postulare qua finitum est, quia sic hoc ipso omnia finita possibilia necessario existerent, nam eadem est ratio sufficiens pro omnibus: id autem absurdum est, quia repugnat possibilia omnia actu existere. Neque id postulare potest eo quod sit tale finitum, scilicet certum perfectionis gradum obtinens: quia 1° cum sint alia entia eo perfectiora hoc ipso quod est finitum, nulla est ratio sufficiens cur potius ipsum, quam illa existat necessario; quia 2° rursus deberent existere quoque necessario ea entia possibilia, quae vel eiusdem sunt perfectionis vel maioris; quoniam eadem vel maior est ratio pro omnibus: atqui id quoque absurdum est; nam haec entia continentur multitudine indefinita quae nequit tota existere actu. Ergo reliquum est ut ens necessarium sit infinitum.

Argum. 2.^m Ens necessarium sive a se nequit ullos limites in perfectione habere; ergo est infinitum. *Prob. ant.*

Nam 1° deest ratio sufficiens cuiuscumque limitationis, 2° adest ratio postulans illimitationem. *Prob. 1^a pars.* Etenim ratio sufficiens limitationis nequit esse nisi aliqua causa vel extrinseca vel intrinseca; atqui ens a se nulli causae extrinsecae subesse potest; causa vero intrinseca sive formalis erit ipsa eius essentia. Atqui in essentia huius entis nulla est ratio postulans limitationem, nam eius essentia huc redit ut sit necessitas existendi; sive sit existentia vel realitas necessaria: atqui cum necessitate existendi nulla perfectio pugnat, ergo nulla est causa adeoque ratio sufficiens limitationis entis necessarii; quod autem caret ratione sufficiens esse non potest.

2.º Adest ratio sufficiens postulans illimitationem. Nam ens a se sive ens necessarium est ens natura sua independens sibi sufficiens; independentia vero postulat ut in exercitio suarum facultatum nec perficiatur nec perfici possit ab alio, nam secus non esset sibi sufficiens et independens; id autem requirit illimitationem in perfectione. Ete-

nim ex. gr. voluntas eius potest obtinere omne bonum; iam vero vel id habet ab alio, vel a se ipsa; atqui non potest ab alio habere, quia tunc esset dependens; ergo habet a seipsa, h. e. essentia eius iam continet omne bonum cuius voluntas est capax. Atqui continere omne bonum perinde est ac esse infinitum, ergo.

Argum. 3.^m Ens improductum est causa prima saltem in certo ordine: causa autem prima debet continere omnem perfectionem quae in entibus a se productis et producibilibus reperitur, h. e. habere in se debet perfectionem aequivalentem omni perfectioni effectuum (O. Th. XXI. p. 1.) haec vero perfectio in quovis genere est indefinita, ut in materia est indefinita capacitas occupandi spatium, et capacitas maioris ac maioris realitatis; in spiritu indefinita est facultas intelligendi et volendi quae crescere semper potest. Iam vero causa prima debet eam perfectionem continere non potentia sed actu et semper; debet continere actu, quia cum agit causa iam debet habere omnia quae in effectibus producit; debet continere actu semper quia si eam perfectionem actu aliquando non habuit, nunquam habere posset. Nam a nullo recipere potest, cum sit causa prima, si enim ab alio reciperet, in suo quoque ordine foret causa secunda. Neque sibi ipsa eam comparare potest, quia cum sit ens necessarium, eius natura semper est eadem; si enim est ens necessarium, eius realitas seu natura necessaria est; quod vero necessarium est, immutabile est: porro perfectio causae quae perfectioni effectus respondet ad ipsius causae naturam spectat. Atqui quod actu continet perfectionem aequivalentem indefinitae perfectioni, est actu infinitum: nam nequit esse finitum; quod enim finitum est, continet actu perfectionem finitam seu aequivalentem finitae. Ergo. Ex Scoto in 1.^m D. 2; et ex Thoma c. G. Lib. 1. c. 16. et 28. I. p. q. 4. a. 1.

Obiici potest 1.º Potest aliquid actu continere perfectionem seriei indefinitae quin actu sit infinitum, ex. gr. numerus 2. continet actu perfectionem seriei indefinitae $1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \frac{1}{16}$. . quae nunquam in infinitum procedendo attinget 2.

Resp. Series illa est per divisionem a *termino certo* semper decrescens in minora sine termino, unde non plus est in ceteris sequentibus quam in primo. Nos vero loquimur de serie infinita vel aequalium vel semper *crescentium a termino certo*.

Instant 1.º Gradus perfectionis in animalibus crescere semper possunt sine fine; iam vero homo eos omnes actu continet, excedit enim speciem belluinam, et tamen est finitus, ergo.

Resp. *Conc. maior. dist. min.* excedit perfectiones omnes vel in infinitum multiplicatas in eo ordine, quatenus est in ordine superiori, *conc.* quia actu aequivalet omnibus perfectionibus indefinitis eius ordinis, *neg.* Sane nequit quis homo praestare ea quae haec entia tot, tot in locis praestarent, aut saltem ea omnia nequit praestare simul; quod vero actu continet perfectionem aequivalentem perfectionibus indefinitis, debet posse ea omnia simul praestare.

2.º Mens humana attingit terminum infinitum, nec tamen est infinita, ergo.

Respondeo: attingit terminum infinitum, eundem producendo, *neg.* ab eo perficienda, *dist.* attingit finito modo actus eliciens finitos, *conc.* modo infinito, *neg.*

THESIS X^a

I Perfectiones ergo omnes rerum ab eo efficiendarum ita enti necessario tribuendae sunt, ut affirmantur quidem perfectiones, negentur vero imperfectiones et limites, atque ita perfectiones imperfectionibus et limitibus solutae eminenti modo in Deo esse intelligantur. II Quare conceptus tum entis, tum ceterarum perfectionum non est Deo et ceteris univocus sed analogus. III Licet autem ea ratio concipiendi Deum sit inadaequata, IV est tamen vera atque etiam propria, prout notio propria opponitur communi.

DECLARATIO. Quatenam perfectiones dicantur simplices, quatenam mixtae declaravimus in Ontologia c. IV. n. VI.

Porro perfectiones quae de creaturis dicuntur tribui possunt Deo ita ut ipsi inesse dicantur vel formaliter, vel eminenter, vel virtualiter, vel formaliter eminenter. Formaliter quatenus perfectio aliqua continetur in Deo secundum propriam suam rationem; eminenter quatenus perfectio aliqua in alia perfectiore et aequivalente continetur; virtualiter quatenus perfectio aliqua in Dei causalitate continetur; formaliter eminenter, quatenus perfectio secundum propriam quidem rationem sed nobiliori modo in Deo continetur ac in creaturis, qui nobilior modus huc redit ut perfectiones omnes in simplicissimam unitatem redactae aequivaleant infinitis secundum speciem perfectionibus, et cuiusque speciei infinitis numero perfectionibus.

DEMONSTRATIO I. PARTIS. Tribuere Deo perfectiones quae in creaturis reperiuntur tantundem est ac asserere Deo perfectiones identicas non quidem numero sed conceptu. Iam vero perfectiones omnes simplices quae in creaturis reperiantur Deo ita esse tribuendas ex eo liquet quod infinitus sit in perfectione. Omnes autem imperfectiones et limites esse negandos pariter evincitur ex eo quod sit infinitus. Quapropter perfectiones simplices in Deo formaliter continentur, quia nullam in suo conceptu imperfectionem dicunt; formaliter autem eminenter, quia detractis limitibus, et distinctionibus, resultat una perfectio maior quavis simplici perfectione creaturae. Mixtae continentur in Deo eminenter quia remota imperfectione quam includunt, et quae in Deo esse nequit, non restat nisi perfectio aliqua nobilior priori aequivalens. Utraque rursus virtualiter continentur in Deo, quia omnium Deus est causa. Itaque perfectiones omnes creaturarum eminenter Deus continet quatenus sua simplicissima realitas aequivalet omnibus perfectionibus in infinitum etiam multiplicatis. Quare conceptus nostri de Deo 1° partim sunt affirmativi, partim negativi; 2° conceptus negantes non sunt seiungendi ab affirmantibus, sed una componendi; ex qua compositione resultant conceptus elevantes qui expriment eminentiam Dei. 3° Conceptus negantes cum negent imperfectionem et limites maximam referunt positivam perfectio-

nem; atque se habent ut pars formalis in conceptibus nostris divinae perfectionis.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Cum divina perfectio adeo excellat super perfectiones creaturarum, ut istae ab ea infinite distent, nequit sub communi conceptu univoco cum illis contineri. Sane huc faciunt ea quae diximus in Ontologia Th. I. demonstrantes conceptum entis non esse univocum finito et infinito.

Quod autem dicitur de conceptu entis, dicendum quoque est de conceptu ceterarum perfectionum, quia sapientiae infinitae et finitae, improductae et productae, etc. est eadem omnino ratio. Hinc nequit Deus sub ullo genere contineri simul cum creaturis. Sane cum aliquid sub genere continetur, minus perfectionis genericae continet ipsum quam totum genus; et ratio est quia cum ambae vel plures species dividentes genus univoce participant genus, perfectio generica unius speciei non continetur reapse in alia; unde additis speciebus additur perfectio: sic minus est animal rationale, quam animal rationale et irrationale. At Deus ita continet omnes perfectiones creatas ut non sit maior perfectio entitatis, maior perfectio sapientiae, maior perfectio bonitatis in Deo et creaturis, quam in Deo solo, quia hoc ipso quod infinitus est, omnem iam possibilem perfectionem praeeoccupavit. Ergo.

Unde existentibus creaturis potest quidem haberi maior numerus perfectionum, sed perfectionum diversi generis, quas iam plenissime et eminentiori modo Deus obtinet.

Restat ergo ut communitas conceptuum prae Deo et creaturis sit analogae. Reperitur enim in ipsis ratio quaedam communis entis, boni, veri, sapientis etc. sed diverso modo. Cf. O. Th. I.

DEMONSTRATIO III. PARTIS. Conceptus alicuius causae est inadaequatus quando desumitur ab effectibus qui causam imperfecte repraesentant: et quando conceptus dicit potius quid non sit causa, quam quid sit; atqui huiusmodi est conceptus quem habemus entis infiniti; nam 1° desumitur a creaturis quae effectus ipsius sunt imperfectissime illud

repraesentantes, 2° conceptus iste dicit potius quid non sit Deus, quam quid sit; nam eatenus affirmamus nobis conceptum infiniti, quatenus negamus limites omnes perfectionibus quas cognoscimus ex creaturis.

DEMONSTRATIO IV. PARTIS. Ille conceptus est verus qui repraesentat id quod obiectum est, licet modus quo res concipitur sit alius a modo quo res in se est, dummodo modus quo res concipitur, de re non affirmetur: atqui huiusmodi est conceptus noster de infinito; nam concipimus de ipso id quod in ipso realiter est; et licet modus quo concipimus infinitum sit alius a modo quo infinitum existit, tamen hic modus de ipso obiecto non affirmatur, sed imo affirmatur ille modus quo existit, etsi confuse tantum apprehensus, h. e. modus infinitus.

Tandem est conceptus proprius. Scilicet dupliciter conceptus aliquis dici potest proprius, vel quatenus est completus et adaequatus, et talis non est conceptus noster infiniti. Vel quatenus opponitur communi; nam communis conceptus dicitur cum cognoscimus aliquid per ea tantummodo quae licet ipsi insint, sunt tamen et aliis communia, ut cognoscens hominem cognosco in communi etiam Petrum. Propria cognitio huic opposita est qua cognoscimus aliquid per ea quae ipsi sunt propria, quibus valeamus ipsum a ceteris distinguere, ut cum cognosco hominem Apostolorum principem, primum Romae Episcopum, cognosco Petrum. Atqui hac cognitione cognoscimus Deum; nam cognoscimus ea quae ipsi soli competunt, ut est necessitas essendi et infinitas. Ergo.

Ergo quid sit Deus quodammodo scimus et nescimus; nescimus cognitione adaequata et propria repraesentante ipsum prouti est, sive modum, quo ipse est; scimus inadaequate cognitione analogica sed distincta.

Obiectiones plures contra infinitatem solvantur in thesi contra Pantheistas.

Quod spectat ad analogiam entis infiniti et finiti haec obiecti possent: 1° quidem si Deus et creatura non conveniunt genere, nulla similitudo foret Deum inter et creaturas,

nec 2° posset ulla comparatio inter haec institui; quod patet esse falsum.

Resp. ad 1.^m Multiplex est gradus similitudinis; similitudo est convenientia plurium in eadem forma. Porro 1° est similitudo secundum eandem formam specificam, et haec vel eadem intensitate perfectionis, ut duo aequaliter alba, vel diversa intensitate perfectionis, ut magis et minus album; 2° similitudo secundum formam genericam tantum, ut agentia aequivoca eorumque effectus, ut artifex et artefactum. 3° Similitudo secundum formam analogam. Atque haec est similitudo quae intercedit Deum inter et creaturas. Possunt tamen creaturae plus minus hanc similitudinem participare. Sane eae creaturae quae constant proprietatibus specificis (eorum essentiam determinatam constituentibus) quarum conceptus reperiuntur formaliter in Deo, praesertim si eae proprietates exhibeant modum divinum operandi, sive vitam divinam, ut sunt spiritus, potiore iure dicuntur similes Deo.

Licet autem similitudo haec intercedat Deum inter et creaturas, unde possunt hae dici similes Deo, usus tamen atque ipsa ratio prohibet ne Deus dicatur similis rebus; cum enim aliquid simile alteri dicitur, relationem eius realem ad aliud intelligere solemus cuiusdam vel dependentiae, vel perfectibilitatis, quae creaturis quidem convenit, Deo autem repugnat. Thomas I p. q. IV. a. 3.

Ad 2.^m Quae sunt in diverso genere comparari non possunt secundum eorum determinatam naturam; at 1° comparari possunt prae eo in quo conveniunt, conveniunt enim in aliqua ratione saltem analogica; 2° comparari possunt per excessum unius super aliud, sive secundum perfectum et imperfectum; ita vero Deus comparatur nobiscum; quod quidem significatur cum dicitur summus. Ceterum Deus non est in alio genere a nobis, sed supra omne genus. Thomas I p. q. VI. a. 2 et 3.

Rursus 3° conceptus simplex, qui de pluribus dicitur, non potest esse nisi univocus; atqui conceptus entis est simplex et de pluribus dicitur: ergo.

Dist. M. Conceptus simplex, h. e. non constans plu-

ribus notis, nec determinabilis per diversos modos, non potest esse nisi univocus, *conc.* conceptus simplex non constans pluribus notis, sed determinabilis per diversos modos, *neg.*

Ita contradistincta *m. neg.* consequens.

Instant. 4° Determinationes entis puta finitum et infinitum se habent ut differentiae: atqui quod per differentias contrahitur est pluribus commune eodem modo; ergo.

Dist. M. Determinationes entis se habent ut differentiae proprie dictae, quae scilicet sunt extra conceptum generis, *neg.* improprie dictae, h. e. tanquam modi, qui non sunt extra conceptum rei cuius sunt modi, *conc.* *Finitum* enim et *infinitum*, *per se* et *in alio* nihil dicunt sine conceptu entis.

Contrad. m. quod per differentias proprie dictas contrahitur, *conc.* improprie dictas, *neg.*

Instant. 5° Conceptus entis est conceptus unus omnibus communis: atqui conceptus unus pluribus communis est univocus: ergo.

Dist. M. quoad 1^m *p.* Est conceptus unus prout exprimit unam formam non plures, *conc.* prout continet unum modum non plures, *neg.* Quoad 2^m *p.* Est communis omnibus prout confusus est, *conc.* prout est distinctus, *neg.*

Et ita contradistincta *m. negatur* consequens.

Instant. 6° Atqui cum quaeritur an conceptus entis sit univocus, vel quaeritur de conceptu confuso, vel de conceptu distincto: iam vero non quaeritur de conceptu distincto, hic enim non est omnibus communis, sicut est conceptus entis: ergo quaeritur de conceptu confuso; ipse igitur solus spectatur: atqui ipse est eodem modo communis omnibus; ergo conceptus entis omnibus communis est univoce communis.

Resp. ad M. Vel quaeritur de conceptu confuso, vel distincto tantum, *neg.* vel quaeritur de conceptu confuso, vel distincto, vel de confuso prout modo aliquo distincto determinatur, *conc.* Cum enim univocus sit ille conceptus qui exprimit formam pluribus communem eodem modo, quando quaeritur an aliquis conceptus sit univocus, non solum forma, sed modus eius, quo in singulis inest, considerandus est.

Ad m. Conceptus confusus est eodem modo communis spectato modo quo forma quam exprimit reperitur in pluribus, *neg.* spectata tantum forma, *subd.* et hoc sufficit ad analogiam, *conc.* ad univocitatem, *neg.*

THESIS XI^a

Repugnat autem ens infinitum multiplicari. Unicus ergo est Deus.

DEMONSTRATIO. Argum. 1.^m Contradictio est entia plura et infinita. Ergo. *Prob. antec.* 1° Ens infinitum est illimitatum in perfectione; atqui si sunt plura, utrumque est limitatum in perfectione: ergo. *Prob. minor.* Si sunt plura, neutrum obtinet omnem perfectionem possibilem; atqui hoc est esse limitatum in perfectione: ergo. *Prob. maior.* Nam a) perfectio possibilis est esse summum, neutrum autem, si sunt plura, summum esset. b) Quaevis perfectio in utroque debet esse plena simpliciter; atqui si duo sunt, nulla est in ipsis perfectio plena simpliciter. Nam ex. gr. sapientia alterius non esset in alio secundum suam propriam entitatem hoc ipso quod sunt distincta; non esset eminenter, quia non est illud hoc perfectius; non esset virtualiter, quia non potest illud producere, cum utrumque sit ex hypothesi ens a se; non esset aequaliter, quia cum ista duo entia sint tantum aequalia, unum nequit aequivalere duobus; ideoque esset quid simpliciter perfectius synthesis duorum quam unum; atque adeo aliquid alteri deesset. Quapropter perfectio unius hoc ipso quod perfectionem alterius nullo ex his modis contineret, esset limitata: ergo.

Argum. 2.^m De ratione infiniti est omnipotentia; atqui si plura sunt infinita, iam nullum est omnipotens: ergo. *Prob. minor.* Omnipotentia id postulat ut voluntas eius qui omnipotens dicitur sit adaequata ratio cur effectus existant (cf. quae dicemus cum de Omnipotentia Dei disputabimus); atqui si plura sunt infinita, nullius voluntas esset adaequata ratio cur effectus existant. Sane alterutrum impedire posset effectum alterius; et licet amice convenirent, tamen ipsa ne-